

Міністерство освіти і науки України  
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Педагогічний факультет  
Кафедра музичного мистецтва

Дипломна робота  
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ  
МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»**

**Виконала:** студентка II курсу,  
групи ММ1-М21  
спеціальності 014 Середня освіта  
(Музичне мистецтво)  
**Долинська Анна-Софія Йосипівна**

**Керівник:** Прядко О.М.,  
канд. пед. наук., доцент

**Рецензент:** Совік Т.В.,  
канд. пед. наук., доцент

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>4</b>
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА .....</b>	<b>8</b>
1.1. Сутність та зміст поняття музичної слухацької культури школярів.....	8
1.2. Принципи формування слухацької культури в учнів молодших класів.....	23
<b>РОЗДІЛ II. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....</b>	<b>38</b>
2.1. Педагогічні умови формування слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва .....	38
2.2. Прийоми та методи формування слухацької культури в учнів молодших класів.....	46
<b>РОЗДІЛ III. РЕЗУЛЬТАТИ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....</b>	<b>63</b>
3.1. Обґрунтування критеріїв діагностики рівня сформованості слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва.....	63
3.2. Аналіз результатів експериментального дослідження .....	68
<b>ВИСНОВКИ .....</b>	<b>71</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>74</b>
<b>ДОДАТКИ .....</b>	<b>84</b>
Додаток А. Анкета для учнів 3-4 класів для виявлення інтересу до слухання музики .....	84
Додаток Б. Анкета для вчителів музичного мистецтва .....	88
Додаток В. Анкета для учнів 3-4 класів для виявлення мотивів набуття слухацької культури на уроках музичного мистецтва .....	93

Додаток Г. Фортепіанні твори для слухання .....	94
Додаток Д. Музично-дидактична гра .....	97
Додаток Е. Фото .....	113

## ВСТУП

**Актуальність дослідження.** Музичне виховання підростаючого покоління включає передачу суспільно-історичного досвіду музичної діяльності з метою підготовки дитини до майбутньої роботи у різних сферах її життя. Школяр, засвоюючи способи музично-мистецької діяльності, всебічно збагачує свою особистість. Музичне виховання необхідно використовувати з метою формування світогляду дітей. Музичний матеріал для дітей має бути ретельно підібраний. Завдання і зміст музичного виховання визначаються загальними цілями всебічного розвитку ними особистості. Такими цілями є залучення дітей до діяльності в галузі мистецтва, розвиток естетичного сприйняття та емоційної чуйності на музичні твори, виховання любові до музики, розвиток музичних здібностей, формування музичного смаку, розвиток художньо-творчих здібностей дітей.

Діти дуже гостро відчують прекрасне та тягнуться до нього. У процесі систематичної роботи учні набувають уміння слухати музику, запам'ятовувати та впізнавати її, починають радіти їй, вони переймаються змістом твору, красою його форми та образів. Через музичні образи школяр пізнає прекрасне у навколишній дійсності. Слухання музики як вид діяльності обов'язково входить у зміст кожного уроку. Сприйняття музики як живого образного мистецтва, нерозривно пов'язане з життям і є не лише окремим розділом уроку, а й провідним видом діяльності, що виявляється і в хоровому співі, і в імпровізаціях, і в роздумах про музику.

Питання музичного виховання дітей розкривається у працях О. Ростовського, Л. Хоменко-Семенова, Д. Уткан, Р. Ковальський, О. Олексюк, Г. Падалка, С. Пань, Р. Мировська. Особливості роботи з дітьми молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва розглядають Г. Падалка, Є. Проворова, Є. Федотов, Ц. Сяо, О. Сердюк. Проблеми організації процесу слухання та сприймання музики дітьми висвітлено у працях О. Ростовського, Б. Теплов, Т. Чередниченко, Т. Чернова, Д. Брунер. Поняття “слухацької культури” розкривається вченими Є. Проворовою, Т. Бессоновою, З. Корінець, С. Барило, Н. Зелінська.

Питання розвитку навичок сприймання музичних творів дітьми, методики організації процесу сприймання усебічно розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Нашу увагу ми зосередили на важливому аспекті музично-естетичного виховання учнів, а саме формуванні у них складного комплексного утворення “слухацької культури”. Тема нашої роботи **“Формування слухацької культури учнів молодших класів на уроках музичного мистецтва”**.

Наукове дослідження виконано відповідно до плану магістерських робіт Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (спеціальність “Музичне мистецтво”).

**Об’єкт** дослідження – процес музично-естетичного виховання учнів молодших класів.

**Предмет** дослідження – процес формування слухацької культури учнів молодших класів на уроках музичного мистецтва.

**Мета** дослідження полягає у вивченні стану сформованості слухацької культури у школярів, науковому обґрунтуванні, упорядкуванні педагогічних умов та засобів розвитку слухацької культури в учнів молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва.

**Завдання** дослідження:

- на основі аналізу психологічної та педагогічної літератури уточнити сутність поняття “слухацька культура”, дослідити структурні компоненти цього явища, визначити його вплив на загальний культурний розвиток особистості школяра;
- дослідити закономірності та принципи формування слухацької культури школярів;
- розглянути педагогічні умови формування слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва
- теоретично обґрунтувати, систематизувати комплекс експериментальних прийомів та методів формування слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва;
- обґрунтувати критерії діагностики стану сформованості слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва;

- експериментально перевірити ефективність застосування у процесі практичної роботи зі школярами запропонованої методики формування слухацької культури.

**Методологічною і теоретичною основою** дослідження стали ідеї теорії педагогіки сприймання (О. Ростовський); психолого-педагогічних основ музичного розвитку (С. Науменко); теорії і методики музичної освіти (Г. Падалка, О. Олексюк).

**Методи дослідження:** теоретичні: аналіз педагогічної, психологічної літератури, шкільних учбових програм, вивчення педагогічного досвіду; емпіричні: педагогічне спостереження, аналіз результатів проведеної експериментальної діяльності та їх інтерпретація.

**Практичне значення** дослідження полягає у можливості використання результатів експериментального дослідження, розробленої методики у практиці роботи з учнями молодших класів у школі.

**Організація дослідження.** Перший етап дослідження включав аналіз психологічної, педагогічної, мистецтвознавчої літератури, шкільних навчальних програм, методичних посібників; було сформовано категоріальний апарат дослідження. На другому етапі експериментального дослідження було розроблено методику дослідно-експериментальної роботи, проведено констатувальний експеримент, розроблено критерії діагностики стану сформованості слухацької культури школярів. На третьому етапі відбувся формувальний експеримент, що включав практичне застосування експериментальних прийомів та методів формування слухацької культури у дітей. Четвертий етап дослідження полягав у проведенні аналізу результатів експериментальної роботи, формуванні висновків дослідження.

**Апробація результатів дослідження.** Експериментальною базою дослідження став Коломийський ліцей №1 ім. В. Стефаника. Матеріали дослідження доповідалися та обговорювалися на IV Міжнародній науковій конференції “Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень” (“Виховання слухацької культури школярів на уроках музичного мистецтва” 2022 р.), VI Міжнародній

науково-практичній конференції “Микола Леонтович і сучасна освіта та культура” (“Виховний вплив хороших творів Миколи Леонтовича” 2022 р.).

**Структура роботи.** Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку основної використаної літератури, додатків. Повний обсяг роботи – 114 сторінок, з них 83 сторінок основного тексту. У роботі використано 1 таблицю, 1 діаграму. Список використаних джерел включає 93 назви.

## ВИСНОВКИ

Розв'язання усіх поставлених завдань магістерського дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. Визначено зміст поняття «слухацька культура», яку розглядали, як важливу складову музичної культури учня, що забезпечує його музичний розвиток, визначає шляхи навчальної діяльності та рівень розвитку музичних здібностей; це здатність сприймати, інтерпретувати та творчо перетворювати музичний матеріал. Ця індивідуально-особистісна властивість формується в результаті єдності сприймання і пізнавальної діяльності в ході вивчення музичних творів. Компонентами слухацької культури є: наявність розвиненого вміння сприймати музику (слухацькі навички); здатність висловлювати своє ставлення до неї; знання основних закономірностей та понять музики як виду мистецтва, узагальнені знання, що слугують опорою сприйняття (характер, темп, ритм, тональність, лад, виразні засоби музичної мови, інтонація, форма, розвиток та побудова музики).

2. Вивчено закономірності та принципи формування слухацької культури школярів. Робота з формування слухацької культури ґрунтувалася на дотриманні таких принципів: спрямованість педагогічної діяльності на формування навичок усвідомленого сприймання музичного матеріалу; зосередження уваги на особистому емоційному досвіді вихованця; забезпечення стимулювання творчої активності учня; орієнтованість педагогічної роботи на естетичні запити учнів.

3. Виокремлено педагогічні умови ефективного формування слухацької культури, необхідні для розуміння естетичного змісту музичних творів, посилення їх впливу на особистість: правильно організоване музично-звукове середовище, що веде до естетизації життєдіяльності дітей; розвиток потреби в музичних враженнях, інтересу до музики, що сприймається, формування установок на сприйняття музичного твору; створення емоційного сприймального настрою, сприятливого психологічного клімату у навчанні; виключення відволікаючих факторів роботи, організація діяльності учнів, їх мотивація; інформаційне



забезпечення сприйняття, освоєння способів розуміння сенсу музичних творів; оволодіння школярами знаннями про значний духовно-смісловий потенціал музики як форми художнього пізнання життя та світу; забезпечення взаємодії мистецтв у навчально-виховному процесі.

4. Експериментальна робота, метою якою було формування слухацької культури в учнів молодших класів, передбачала використання спеціальних прийомів та методів, спрямованих на музичний розвиток учнів. Робота здійснювалася за кількома напрямками: розвиток вміння сприймати музику (слухацькі навички); формування здатності висловлювати своє ставлення до музичного твору; формування знаннєвої бази, освоєння узагальнених знань, що слугують опорою активного та усвідомленого сприймання музичного матеріалу.

5. Було виокремлено критерії діагностики стану сформованості слухацької культури: сформованість емоційної чуйності, емоційно-оцінного ставлення до музичних творів (естетичні емоції, почуття); розвиненість музичного мислення та уяви, музично-естетичної свідомості (інтерес до музики, смак, уявлення про ідеал); розвиненість навичок сприймання музики, що ґрунтується на музично-естетичних знаннях, досвіді музичної діяльності.

6. Результати експериментального дослідження підтверджують ефективність примінення у практиці роботи з дітьми прийомів та методів формування слухацької культури, описаних у магістерській роботі. Відмічено зростання вміння усвідомлено сприймати музичний матеріал, емоційно реагувати на нього, висловлювати власне ставлення до почутого, давати оцінку естетичній та культурній вартості твору.

7. Розвиток слухацької культури складає основу для інтелектуального і емоційного розвитку особистості школяра. Розвиток навичок усвідомленого музичного сприйняття є найважливішим завданням музичного виховання учнів молодших класів і відбувається в процесі всіх видів навчально-пізнавальної музичної діяльності.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдулин Э.Б. Теория музыкального образования: учебник для студ. высш. учеб.заведений. Э.Б.Абдулин, Е.В.Николаева. Москва. Академия, 2004. 336 с.
2. Апраксина О.А. Методика музыкального воспитания в школе: учеб.пособие для студ.пед. институтов. Москва : Просвещение, 1983. 221с.
3. Аракелова Г. Музичні приклади всебічного розвитку. Музика як засіб розвитку дитини. URL: <https://nextlady.ru/coloring/muzykalnye-primery-vsestoronnego-razvitiya-rebenka-muzyka.html>
4. Бистрюкова А. Н. Формування готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкових класів засобами проєктивної технології : автореф. дис канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2009. 12 с.
5. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Кривий Ріг, 2001. 238 с.
6. Ветлугіна Н. О. Музичний розвиток дитини. Н. О. Ветлугіна. Київ : Музична Україна, 1997. 256с.
7. Гавриш І. В. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності (методологічний і теоретичний аспекти) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2005. 388 с.
8. Данилина Н.С. Слушание музыки как один из видов деятельности учащихся на уроках музыки. URL: <https://infourok.ru/statya-slushanie-muziki-kak-odin-iz-vidov-deyatelnosti-uchaschihsya-na-urokah-muziki-1376157.html>
9. Демчишин М. С. Методика музичного аналізу вокально-хорових творів : навч. посіб. Для студентів мистецьких вузів і вчителів освітньої галузі « Художня культура». М. С. Демчишин. Київ : ІЗМН, 1996. 132 с.
10. Дідич Г., Гейченко М. Сутність процесу музичного сприймання. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2012. Вип. 103. С. 130–140.

11. Дорошенко Т. Активізація процесів саморегуляції майбутніх учителів музичного мистецтва як умова розвитку емоційної компетентності. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки. 2018. № 1. С. 95–102.

12. Дорошенко Т. Підготовка майбутнього вчителя музики до організації спільної навчальної діяльності молодших школярів. Методологія і методика інтерактивного навчання у середній та вищій школі : зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф. Умань, 2011. С. 37–43.

13. Дорошенко Т. Принцип адаптації у формуванні готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної самореалізації. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки. 2017. № 1. С. 136–142.

14. Жигінас Т.В. Методика підготовки майбутніх учителів музики до концертно-освітньої діяльності. Київ, 2014. 178 с.

15. Зарванська М. В. Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-виконавської діяльності : магістерська робота : Кривий Ріг, 2018. 123 с.

16. Зелінська Н. М. Слухання музики в загальноосвітній школі : метод. рек. для студ. муз.- пед. фак. К. : ІСДО, 1996. 72 с.

17. Зязюн І. Творчий потенціал особистості вчителя: психологопедагогічні орієнтири. Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності : зб. наук. праць. Київ, Харків, 2009. С. 11–22.

18. Естетичне виховання школярів на уроках музичного мистецтва. URL: <https://sites.google.com/site/mokreckazosiiist/muzika/esteticne-vihovanna-skolariv-na-urokah-muzicnogo-mistectva>

19. Естетичне виховання школярів. Н.В. Білянська, Т.М. Биковська та інші. Харків: Основа, 2009. 352 с.

21. Іванова Л. Педагогічні ідеї М. Леонтовича. Музика в школі. Київ : Музична культура, 1982. №8. С.58-61.

22. Коваль Л. Г. Музично-естетичне виховання підлітків. Л. Г. Коваль. Київ : Рад. школа, 1979. 48 с.

23. Ковбасюк А. М. Значення народної пісні в розвитку вокальних давичок співаків. А. М. Ковбасюк. Молодь і ринок. Дрогобич, 2010. №3 (62). С.150-154.

24. Ковалів В. Методика музичного виховання на релятивній основі. В. Ковалів. Київ: Музична Україна, 1993. 278 с.

25. Ковальський Р. І. Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організаційно-педагогічної роботи в учнівському інструментальному колективі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2018. 21 с.

26. Концепція музичного виховання Д.Б. Кабалевського. URL: [https://studwood.net/2439498/pedagogika/kontsepsiya\\_muzichnogo\\_vihovanny\\_a\\_kabalevskogo](https://studwood.net/2439498/pedagogika/kontsepsiya_muzichnogo_vihovanny_a_kabalevskogo)

27. Лай Сяоцян. Формування культури міжособистісної творчої взаємодії майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки : автореф. дис канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 24 с.

28. Лісовий В. А. Формування у майбутніх учителів музики дослідницької позиції : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2003. 221 с.

29. Лобова О. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія та практика : монографія. Суми : ВВП «Мрія» ТОВ, 2010. 516 с.

30. Лозниця В. С. Основи психології та педагогіки : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 288 с.

31. Ломакина Н.С. Формирование слушательской музыкальной культуры: Диссерт.канд. пед.: URL: <https://www.dissercat.com/content/formirovanie-slushatelskoi-muzykalnoi-kultury-shkolnikov-podrostkov>

32. Любар О., Стельмахович М., Федоренко Д. Історія української школи і педагогіки: Навч Посібник За ред. О.О.Любар. Київ: Т-во Знання Коо, 2003. 450 с.

33. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Л.М.Масол. Київ: Промінь, 2006. 432 с.

34. Матоніс В. Музично-естетичне виховання особистості. Москва, 1987. 240 с.

35. Мінгазова Луїза Петрівна. Розвиток творчої спрямованості особистості учасника студентського самодіяльного вокально-хорового колективу : дис. канд. пед. наук :13.00.05 Казань, 2006 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://www.lib.uaru.net/diss/cont/161336.html>.

36. Методика музичного виховання: Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі: методичні рекомендації до змісту, організації та проведення уроків музичного мистецтва в ЗОШ для студ. денної та заочної форм навч. напряму підготовки 6020204 «Музичне мистецтво», 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Укладач М.М. Качур. Мукачево: МДУ, 2017. 26 с.

37. Методика навчання співів у 5-8 класах. Вид-во «Музична Україна». Київ, 1967. 21 с.

38. Методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни «Музичне виховання з методикою». URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-schodo-vivchennya-disciplini-muzichne-vihovannya-z-metodikoyu-57729.html>

39. Миколінська С. І. Методика формування слухової уваги молодших школярів на уроках музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. К., 2013. 20 с.

40. Мировська Ю. Створення творчого середовища як умова мотивації до формування художньо-комунікативних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб.

наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2013. Вип. 8. Част. 1. С. 214–220.

41. Мистецтво розвитку особистості а ред. Н. Ничкало. Чернівці : Зелена Буковина, 2006. 224 с.

42. Михайлова М., Шувалова О. Хорова робота в початковій школі. Мистецтво у школі. 2003. №3. С. 43-47.

43. Михайлова Л. М. Естетично ціннісний розвиток особистості в навчально-виховному просторі закладу освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. для керівників шкіл, педагогів, студ. пед. спец. / авторуклад. Л.М. Михайлова. Харків: Видавництво «Точка», 2018. 248 с.

44. Музика в екологічному вихованні дошкільнят. URL: [https://ua-referat.com/Музика\\_в\\_екологічному\\_вихованні\\_дошкільнят???history=0&pfid=1&sample=22&ref=1](https://ua-referat.com/Музика_в_екологічному_вихованні_дошкільнят???history=0&pfid=1&sample=22&ref=1)

45. Музика в школі. Збірка статей. Вип. 3. Укл. О. Раввінов. Київ : Музична Україна, 1976. 120 с.

46. Музика в школі. Збірка статей. Вип. 5 /Укл. А.. Верещагіна. Київ : Музична Україна, 1979. 95 с.

47. Навчальний план, навчальна програма і підручник у вищій школі : вебсайт. URL: [https://pidruchniki.com/70140/pedagogika/navchalniy\\_plan\\_navchalna\\_programa\\_pidruchnik\\_vischiy\\_shkoli](https://pidruchniki.com/70140/pedagogika/navchalniy_plan_navchalna_programa_pidruchnik_vischiy_shkoli)] (дата звернення: 04.04.2020).

48. Національна державна комплексна програма естетичного виховання. Укл. І. А. Зазюн, О. М. Семашко. Рідна школа. 1995. №12. С.29-52.

49. Національна доктрина розвитку освіти. Освіта України. № 33. 23 квітня 2002. С. 4-128.

50. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навчальний посібник для студентів ВНЗ культури і мистецтв. О. М. Олексюк. Київ: КНУК і М, 2006. 187 с.

51. Олексюк О. М. Досвід рефлексії ціннісних компонентів міжсуб'єктної мистецької освіти. Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. Київ, 2011. С. 66–69.
52. Падалка Г. М. Художнє пізнання як взаємодія сприймання, оцінювання і творення. Мистецтво та освіта. 2008. № 2. С. 3–5.
53. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 278 с.
54. Пань С. Проблема сприйняття музики в контексті формування аудіальної культури особистості. Сінюй Пань. Актуальні питання мистецької освіти та виховання. 2017. Вип. 1. С. 212-219. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmov\\_2017\\_1\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmov_2017_1_26)
55. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. Посібник. Е. П. Печерська.К. : Либідь, 2001. 272 с.
56. Пиличяускас А.А. Познание музыки как воспитательная проблема: Пособие для учителя. Москва, 1992. 234 с.
57. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ : Знання, 2007. 495 с.
58. Плахоніна Т. Ю., Дорошенко Т. В. Педагогічні умови та методи формування методичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2018. Вип. 155. С. 197–201.
59. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 849-IX від 02.09.2020}. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.10.2020).
60. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 688 від 24.08.2018}. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogostandarturochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 29.04.2020).

61. Прокоф'єва Л. Б. Образне сприймання музики молодшими школярами як педагогічна проблема. Актуальні проблеми теорії музики та музичного виховання: зб. наук. пр. Київ : КДУКМ, 1997. С. 95–100.

62. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 910-IX від 17.09.2020}. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.10.2020).

63. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> (дата звернення: 15.10.2020).

64. Програма для середньої ЗОШ «Мистецтво» 1-4 кл. Масол Л., Бозовська Л. та ін.- Київ : Початкова школа, 2001. – 114 с.

65. Програма для середньої ЗОШ «Мистецтво» 5-8 кл. Масол Л., Гайдамака О., Горovenko В. та ін. Київ : Перун. 2005. 190 с.

66. Про реформу загальноосвітньої і професійної школи. Київ : Політвидав України, 1984. 112 с.

67. Проворова Є. М. Формування культури слухання у методичній підготовці майбутнього вчителя музики: праксеологічний підхід. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. №4 (86) 2016. С. 120-124.

68. Раввінов О. Методика хорового співу в школі. О. Раввінов. вид. 2-е. Київ : Муз. Україна, 1971. 124 с.

69. Рагозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів. Мистецтво і освіта. 1997. № 2. С.94-98.



70. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті : монографія. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. 640 с.

71. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі. Тернопіль, 2001. 216 с.

72. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навч.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1997. 248 с.

73. Руденко І. В. Інтерактивні технології формування творчої активності підлітків. Мистецтво і освіта. 2015. № 4 (78). С. 40–45.

74. Рудницька О. П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 248 с.

75. Сергин Ю.Д. Значение музыки в воспитании детей младшего школьного возраста. URL: <https://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/2016/akt-problemi-sk/3/sergin.pdf>

76. Сердюк О. П. Культура музичного сприймання як педагогічна категорія. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis\\_nbuv/cgiirbis\\_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE\\_FILE\\_DOWNLOAD=1&Image\\_file\\_name=PDF/VchuP\\_2015\\_17\\_13.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VchuP_2015_17_13.pdf)

77. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред. А. В. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 364 с.

78. Стрункіна Т.А. Организация музыкально-звуковой среды в дошкольном образовательном учреждении. URL: <https://nsportal.ru/detskii-sad/vospitatelnaya-rabota/2014/10/05/organizatsiya-muzykalno-zvukovoy-sredy-v-doshkolnom>

79. Сяо Ц. Методика формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики в загальноосвітній школі. Дис. на здобуття наук ст канд педагог наук (доктора філософії) за спец 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ, 2019, 194с.

80. Ся Гаоян. Методика поліхудожньої підготовки майбутніх учителів музики у процесі вивчення музично-теоретичних дисциплін : автореф. дис канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 23 с.

81. Співи та музика. Навч. посібн. для педагог. Училищ. за ред. М.Гордійчука. Київ: Музична Україна. 1969. 441 с.

82. Сухомлинська О. В. Сучасні цінності у вихованні: проблеми і перспективи. Шлях освіти. 1996. №1. С.24-27.

83. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2004. 503 с.

84. Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник [ Закович М. М., Зазюн І. А., Семашко О. М. та ін.; за ред. М. М.Заковича. Київ : Знання, КОО, 2000. 622 с.

85. Уманець В. Педагогічна і виконавська діяльність М. Леонтовича. Музика в школі. 1976. №3. С.112-119.

86. Уткан Байкал Демір. Педагогічні умови підвищення ефективності музично-теоретичної освіти в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Наука і освіта: наук.-практ. журнал. 2015. №2. С. 15–20.

87. Федотов Э. С. Українські композитори-класики про естетичне виховання дітей. Є. С. Федотов . Радянська школа. 1974. № 11. С. 62-66.

88. Хоменко-Семенова Л. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних працівників до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2013. № 19. С. 252–257.

89. Черкасов В. Ф. Музично-педагогічна освіта на межі двох тисячоліть (1991 – 2010 рр.). В. Ф. Черкасов. Навч.посібник.-Кіровоград, ТОВ.«Імекс ЛТД», 2011. 380 с.

90. Чугунова Є. В. Формування готовності майбутнього вчителя музики до організації музично-дозвіллевої діяльності учнівської молоді : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2015. 235 с.

91. Цитати і афоризми про музику великих людей зі змістом. URL: <https://mykniga.com.ua/poradi/citati-i-aforizmi-pro-muziku-velikix-lyudej-zi-zmistom.html>

92. Шинтяпіна І. В. Художньо-творчі уміння в професійній підготовці майбутніх учителів музики. URL: [http://www.nbuv.gov.ua/old\\_jrn/Soc\\_Gum/pspo/2005\\_7\\_2/doc\\_pdf/Shuntypina.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/pspo/2005_7_2/doc_pdf/Shuntypina.pdf) (дата звернення: 20.03.2020).

93. Dalcroze, E. J. (1980). Rhythm Music and Education. Aylesbury, Bucks : Hazell Watson and Viney Ltd. p. 75.